

۱۶- چرا پایه های حکومت فوارزشاهیان پندان مکلم نبود و این مسئله سبب هجوم چه قومی به ایران شد؟

از یکسو، خلیفه عباسی فرمانروایی آنها را به رسمیت نمی شناخت

از سوی دیگر، تسلط بر فرمانروایان مملی نداشتند

. در چنین شرایطی بود که چنگیزخان مغول به ایران هجوم آورد

درس ۱۴

۱- چرا از میان سه سلسله ترک تبار ، سلجوقیان مهم تر بودند؟

الف - تأثیر در تحولات ایران و سایر سرزمین های اسلامی

ب - وسعت قلمرو

ج) گسترش علم و دانش هنر و معماری

۲- تشکیلات اداری و حکومتی سلجوقیان برگرفته از کدام سلسله ها بود؟

برگرفته از سامانیان و غزنویان - البته تشکیلات آن دوره ها نیز برگرفته از نظام اداری و حکومتی ایران باستان بود

۳- در دوره سلجوقیان چه کسی قدرت معنوی و چه کسی قدرت سیاسی و نظامی داشت؟

در رأس حکومت سلجوقی، سلطان قرار داشت. در آن دوره، خلیفه عباسی بیشتر ریاست معنوی و دینی داشت و قدرت سیاسی و نظامی در اختیار سلاطین بود.

۴- چرا سلاطین سلجوقی سعی می کردند خود را مطیع و پشتیبان خلیفه نشان دهند؟

سلاطین سعی می کردند برای مشروعیت بخشیدن به حکومت خود و جلب نظر مردم، خود را مطیع و پشتیبان دستگاه خلافت نشان دهند.

۵- ویژگی شاهان دوره سلجوقی چه بود؟

اگرچه شاهان در امور مقتلف با وزرا مشورت می‌کردند اما رأی و نظر آنها مافوق همه بود. در این دوره نیز سلاطین با ظلم و خودکامگی حکومت می‌کردند و منتقدان و مخالفان خود را به سقتی مجازات می‌کردند. سلاطین زندگی پرتبملی داشتند و صاحب املاک و ثروت زیادی بودند.

۶- چرا سلجوقیان به وجود وزیران ایرانی برای اداره کشور نیازمند بودند؟

سلجوقیان، مردمانی گله دار (دامدار) و بیابانگرد بودند که با زور شمشیر، امور سیاسی و نظامی را در اختیار گرفتند، آنها از شهرنشینی و کشورداری بی‌خبر بودند و برای ادارهٔ قلمرو پهناور خود ناگزیر شدند از وزیران ایرانی استفاده کنند.

۷- دو تن از وزیران مهم سلجوقیان را نام ببرید.

عمیدالملک گندی - وزیر سلطان طغرل نقشی مؤثر در موفقیت های این سلطان داشت.

فواجه نظام الملک - وزیر آلب ارسلان و ملکشاه نیز چنان قدرت و نفوزی داشت که کمتر کاری بدون صلاحید و مشورت او انجام می گرفت.

۱- تنظیم رابطه سلطان با فلیفه و دیگر فرمانروایان از وظایف چه کسی بود؟

از وظایف وزیران

۹- دوره سلجوقیان از چه نظر از دوره های برجسته تاریخ ایران محسوب می شود؟

از نظر گسترش دانش و هنر و ادب

۱۰- فواجه نظام الملک چه مدارس را بنیان گذاشت؟ مهمترین آنها در کدام شهرها بودند؟

مدارس نظامیه

مهم ترین آنها نظامیه های نیشابور، اصفهان و بغداد بودند. او اموال و املاک زیادی را وقف این مدارس کرد.

۱۱- ویژگی مدارس نظامیه چه بود؟

به مدرسان، مدیران و کارکنان نظامیه ها، حقوق پرداخت می شد. این مدارس، مقررات خاصی داشتند و استادان و شاگردان با دقت خاصی گزینش می شدند و رقابت شدیدی برای رسیدن به مقام استادی در این مدارس وجود داشت.

۱۲- دو تن از اساتید و دانش آموختگان مدارس نظامیه را نام ببرید.

اما م محمد غزالی، عالم بزرگ ایرانی از استادان نظامیه بود.
سعدی، شاعر معروف نیز از دانش آموختگان مدارس نظامیه بود.

۱۳- در آستانه هجوم مغول ها کدام منطقه بزرگترین مرکز علمی و ادبی و مذهبی ایران بود؟ چرا؟

خراسان - زیرا در آن زمان در شهرهای خراسان بیش از سایر مناطق ایران مدرسه وجود داشت؛

۱۴- زبان و ادب فارسی در دوران غزنویان ، سلجوقیان و خوارزمشاهیان
چه جایگاهی داشت؟

در هر سه دوره زبان و ادب فارسی مورد توجه و حمایت قرار گرفت و روز به روز علاقه به گسترش این زبان بیشتر شد

زبان فارسی با حمله محمود غزنوی در هند، و با توسعه قلمرو توسط سلجوقیان در آسیای صغیر رواج یافت .

به دنبال تغییر زبان از عربی به فارسی برای نوشتن نامه ها و فرما نه‌ای حکومتی در دوره سلجوقی

تعداد بیشتری از مورخان و دانشمندان علاقه مند به نوشتن کتاب های خود به زبان فارسی شدند.

(در قرن های پنجم و ششم هجری، زبان ترکی که زبان فرمانروایان بود، نیز در ایران رواج پیدا کرد و برقی

از واژه های آن به زبان فارسی راه یافت.)

۱۵- چه چیز سبب گسترش شهر و شهرنشینی در دوره سلجوقی شد؟ و کدام شهرها پایتخت سلجوقیان بودند؟

آرامش و رونق بازرگانی، سبب گسترش شهر و شهرنشینی و به وجود آمدن شهرهای بزرگ و پرجمعیت شد.

پایتختهای سلجوقیان: ری، نیشابور و اصفهان

۱۶- ویژگی معماری در دوره سلجوقی چه بود و چگونه به اوج شکوفایی خود رسید؟

در ساختن مساجد ایرانی، ابتکار خاصی به کار رفت و حیاط و چهار ایوان اطراف آن معمول گردید.

در ساختن انواع گنبدها، برجها و مناره ها، کاروانسراها و مدارس نیز الگوهای جدیدی در معماری به کار گرفته شد.

در قرنهای پنجم تا هفتم هجری، «آجرکاری» و «کاشی کاری» در بناها به اوج زیبایی و شکوفایی رسید. کاشی کاری از ابتکارات مهم معماران ایرانی برای تزئین بناها بود.

۱۷- نمونه هایی از نشانه های گسترش هنر در دوره سلجوقی را ذکر کنید .

- ظروف زرین خام یا طلایی که با نقش و نگارهای مختلف تزئین

شده

- ساختن جلد کتاب از پریم و نقش انداختن بر روی آن

- ساختن ظروف سفالین لعابدار و بدون لعاب

- خوشنویسی

- فلزکاری

- تذهیب

درس ۱۵

۱- مغولان که بودند ؟

اقوام بیابانگرد مغولستان ، واقع در شمال چین و جنوب سیبری بودند. آب و

هوای سرد و خشک منطقه، موجب شده بود که آنها شیوه زندگی کوچنشینی

و دامداری را برگزینند. قبایل مغول تا پیش از چنگیزخان پراکنده بودند و